

MARIUS DUMITRU
PARASCHIVESCU

WILLI
PĂVĂLOAIA

FLORIN
RADU

GABRIELA
FOTACHE

LUCIAN
PATRAȘCU

GABRIELA-DANIELA
BORDEIANU

OANA
GROSU

CONTABILITATE

- FUNDAMENTE
- APLICAȚII
- ISTORIE ȘI PERSONALITĂȚI

**MARIUS DUMITRU
PARASCHIVESCU**

**WILLI
PĂVĂLOAIA**

**FLORIN
RADU**

**GABRIELA
FOTACHE**

**LUCIAN
PATRAȘCU**

**GABRIELA-DANIELA
BORDEIANU**

**OANA
GROSU**

CONTABILITATE

- **FUNDAMENTE**
- **APLICAȚII**
- **ISTORIE ȘI
PERSONALITĂȚI**

 **editura
Tehnopress**
IAȘI – 2013

CUPRINS

Colegii despre noi	15
<i>Secțiunea I Teorie și modelare a conceptelor în contabilitate</i>	<i>19</i>
Schema sinoptică generală a contabilității	21
Definirea contabilității	22
Contabilitatea – ca știință	23
Definirea obiectului contabilității	24
Concepția juridică–economică–patrimonială privind obiectul contabilității	25
Concepția economică privind obiectul contabilității	26
Concepția economico-juridică privind obiectul contabilității	27
Concepția financiară privind obiectul contabilității	28
Normalizarea obiectului contabilității	29
Poziția financiară – bilanțul contabil	30
Active – definire, criterii de recunoaștere, lichiditate	31
Active imobilizate – definire, clasificare	32
Imobilizări necorporale	33
Imobilizări corporale	34
Imobilizări financiare	35
Active circulante – definire, clasificare	36
Stocuri	37
Creanțe	38
Investiții pe termen scurt	39
Disponibilități bănești	40
Active rectificative și de regularizare	41
Pasive – capital propriu, provizioane, datorii, exigibilitate	42
Capital propriu	43
Provizioane	44
Datorii	45
Pasive rectificative și de regularizare	46
Performanțe – contul de profit și pierdere	47
Venituri – definire, criterii de recunoaștere	48
Cheltuieli – definire, criterii de recunoaștere	49

Structura elementelor contului de profit și pierdere pe domenii de activitate .	50
Rezultatul exercițiului	51
Modificarea poziției financiare – situația fluxurilor de numerar.....	52
Modificarea capitalului propriu – situația modificărilor capitalului propriu	53
Note explicative la situațiile financiare	54
Sistemul relațiilor de echilibru în definirea obiectului contabilității	55
Metoda contabilității.....	56
Concepte - contabilitatea de angajament, principiul continuității activității, raționamentul profesional	57
Raționamentul profesional	58
Principii fundamentale.....	59
Principiul contabilității în partidă dublă	60
Principii operaționale.....	61
Principiile care vizează evaluarea patrimoniului	62
Principiile (caracteristicile) care vizează calitatea informației contabile.....	63
Procedeele contabilității.....	64
Documentarea.....	65
Documente justificative	66
Definirea documentelor justificative.....	67
Întocmirea documentelor justificative.....	68
Clasificarea documentelor justificative.....	69
Verificarea documentelor justificative.....	70
Circulația documentelor justificative	71
Registreele contabile	72
Registrul jurnal	73
Registrul inventar	74
Registrul cartea mare	75
Documente de sinteză	76
Păstrarea documentelor contabile – clasarea, păstrarea	77
Evaluarea patrimoniului	78
Definirea evaluării – noțiunea, componente	79
Principiile evaluării.....	80
Categorii economice folosite în evaluare.....	81
Costurile.....	82
Prețurile.....	83
Tarifele.....	84
Valorile.....	85
Momentele evaluării.....	86
Evaluarea la intrarea în patrimoniu.....	87
Evaluarea la ieșirea din patrimoniu.....	88

Evaluarea la inventariere.....	89
Evaluarea la închiderea exercițiului financiar.....	90
Reevaluarea patrimoniului.....	91
Forme de evaluare a patrimoniului	92
Calculația.....	93
Definirea calculației.....	94
Clasificarea calculației	95
Principiile calculației.....	96
Calculația costurilor	97
Inventarierea patrimoniului	98
Definirea inventarierii.....	99
Clasificarea inventarierilor.....	100
Etapele inventarierii.....	101
Procedee specifice metodei contabilității – bilanțul contabil, contul, balanța de verificare.....	102
Bilanțul contabil.....	103
Definirea bilanțului contabil.....	104
Tipuri de modificări asupra patrimoniului și reflectarea lor în bilanț.....	105
Contul.....	106
Definirea contului.....	107
Forma grafică a contului.....	108
Structura contului.....	109
Funcțiile contului.....	110
Reguli de funcționare a conturilor.....	111
Correspondența conturilor.....	112
Analiza contabilă a operațiunilor economice și financiare.....	113
Formula contabilă și articolul contabil	114
Clasificarea conturilor.....	115
Planul de conturi general.....	116
Monografie privind înregistrarea în contabilitate a unor operațiuni economice și financiare	126
Balanța de verificare.....	191
Definirea balanței de verificare.....	192
Clasificarea balanțelor de verificare.....	193
Întocmirea balanței de verificare.....	194
Identificarea erorilor de înregistrare contabilă.....	195
Contabilitatea – tehnică	196
Norme contabile.....	197
Norme de audit	198
Contabilitatea operațională	199

Definirea contabilității operaționale.....	200
Forme de contabilitate	201
Forme de contabilitate pe jurnale.....	202
Forme de contabilitate maestru-șah.....	203
Forme de contabilitate computerizate.....	204
Situațiile financiare	205
Lucrările preliminare pentru întocmirea situațiilor financiare.....	206
Bilanț – formular	207
Contul de profit și pierdere – formular	210
Date informative – formular	213
Situația activelor imobilizate – formular	219
Situația amortizării activelor circulante – formular	220
Situația ajustărilor pentru deprecieri – formular	220
Situația fluxurilor de numerar	221
Situația modificărilor capitalului propriu	222
Note explicative la situațiile financiare anuale.....	223
Raportul administratorilor.....	229
Controlul intern.....	232
Auditarea sau verificarea situațiilor financiare anuale.....	235
Aprobarea, semnarea și publicarea situațiilor financiare anuale.....	236
Contabilitatea funcțională	237
Organizarea lucrărilor de contabilitate la entitățile patrimoniale.....	238
Structura conceptuală a contabilității	239

Secțiunea II Valorificarea informațiilor financiar-contabile în procesul decizional **241**

Capitolul 1 Studiul rezultatelor economice și financiare ale entității .. **243**

1.1. Modele și structuri ale indicatorilor privind rezultatele economice și financiare ale entității	243
1.2. Analiza principalelor rezultate economice și financiare ale entității.....	253
1.2.1. Analiza marjei comerciale	253
1.2.2. Analiza cifrei de afaceri nete	254
1.2.3. Analiza producției exercițiului	256
1.2.4. Analiza valorii adăugate	258
1.2.5. Analiza excedentului brut din exploatare	261
1.2.6. Analiza rezultatului din exploatare	264
1.2.7. Analiza rezultatului curent al exercițiului	265
1.2.8. Analiza rezultatului brut al exercițiului	267

1.2.9. Analiza rezultatului net al exercițiului	268
1.2.10. Analiza capacității de autofinanțare și a autofinanțării nete	269
1.2.11. Diagnosticul rezultatelor economice și financiare	272
Capitolul 2 Reflectarea echilibrului financiar al entității economice ..	275
2.1. Modele și structuri ale indicatorilor privind echilibrului financiar.....	275
2.1.1. Echilibrul static pe baza bilanțului contabil	275
2.1.2. Echilibrul static pe baza bilanțului financiar	276
2.1.3. Echilibrul static pe baza bilanțului funcțional	291
2.2. Analiza echilibrului financiar al entității	304
2.2.1. Analiza statică a echilibrului financiar pe bază de bilanț contabil ...	304
2.2.2. Analiza statică a echilibrului financiar pe baza bilanțului financiar.	307
2.2.2.1. Analiza pe orizontală a echilibrului financiar	308
2.2.2.2. Analiza pe verticală a echilibrului financiar	311
2.2.2.3. Analiza combinată a echilibrului financiar	314
2.2.3. Analiza statică a echilibrului financiar pe baza bilanțului funcțional	314
2.2.4. Diagnosticul echilibrului financiar	320
Capitolul 3 Dinamismul performanțelor entității	323
3.1. Modele și structuri ale indicatorilor privind performanțele entității	323
3.1.1. Rate de rentabilitate comercială	323
3.1.2. Rate de rentabilitate economică	324
3.1.3. Rate de rentabilitate financiară	327
3.2. Analiza performanțelor entității	329
3.2.1. Analiza rentabilității comerciale	329
3.2.2. Analiza rentabilității economice	330
3.2.3. Analiza rentabilității financiare	334
3.2.4. Diagnosticul performanțele entității	336
Capitolul 4 Riscurile entității	337
4.1. Modele și structuri ale indicatorilor privind riscurile entității	337
4.1.1. Indicatorii riscului de exploatare	337
4.1.2. Indicatorii riscului financiar	340
4.1.3. Indicatorii riscului de faliment	341
4.2. Analiza riscurilor entității	343
4.2.1. Analiza riscului de exploatare	343
4.2.2. Analiza riscului financiar	344
4.2.3. Analiza riscului de faliment	344
4.2.4. Diagnosticul riscurilor entității	346

Capitolul 5 Situațiile financiare previzionate –surse de informații creative în procesul decizional	347
5.1. Premize tehnice și economice privind dezvoltarea entității.....	347
5.2. Previzionarea rezultatelor economico-financiare	356
5.2.1. Elaborarea contului de profit și pierdere previzional	356
5.2.2. Analiza previzională a rezultatelor economico-financiare	357
5.3. Previzionarea echilibrului financiar	358
5.3.1. Analiza statică pe baza bilanțului financiar previzional	358
5.3.2. Analiza statică pe baza bilanțului funcțional previzional	363
5.4. Studiul performanțelor entității în perioada previzionată	366
Secțiunea III File din istoria contabilității	367
Capitolul 1 Cercetări asupra rolului informațiilor contabilității în antichitate	369
Capitolul 2 Necesitatea obiectiva a perfecționării calculelor economice	377
2.1 Progresul economic și cerințele măsurării rezultatelor activității productive.....	377
2.2. Influența modului de reprezentare a cifrelor asupra calculelor economice	381
Capitolul 3 Descoperirea și perfecționarea sistemului de calcul contabil în partidă dublă	387
Capitolul 4 Forța gândirii novatoare a savantului Luca Paciolo	391
Capitolul 5 Deschideri spre cunoașterea plenară a ansamblului mișcărilor de valori	397
5.1. Literatura contabilă după apariția Tratatului de contabilitate al lui Luca Paciolo.....	397
5.2. Orizonturi noi în promovarea gândirii contabile	403
5.3. Contribuții la clarificarea fundamentelor științifice ale contabilității.....	406
5.4. Conceptul matematic în promovarea puterii de cunoaștere retrospectivă și prospectivă a contabilității	413

Capitolul 6 Curente de gândire și împliniri în cultura contabilă românească	419
6.1. Începuturile literaturii contabile în România.....	419
6.2. Studii de contabilitate și idei noi la începutul secolului al XX-lea.....	421
6.3. De la patrimoniu la universul mișcărilor de valori	424
6.4. Școala ieșeană de contabilitate.....	427
6.4.1. Prezentarea cadrelor didactice și a cercetătorilor	427
6.4.2. Un creator de școala – Dumitru Rusu.....	430
6.4.3. Recunoaștere și recunoștință	439
6.4.4. Continuitate și certitudine	451
Anexe	457
Bibliografie	469

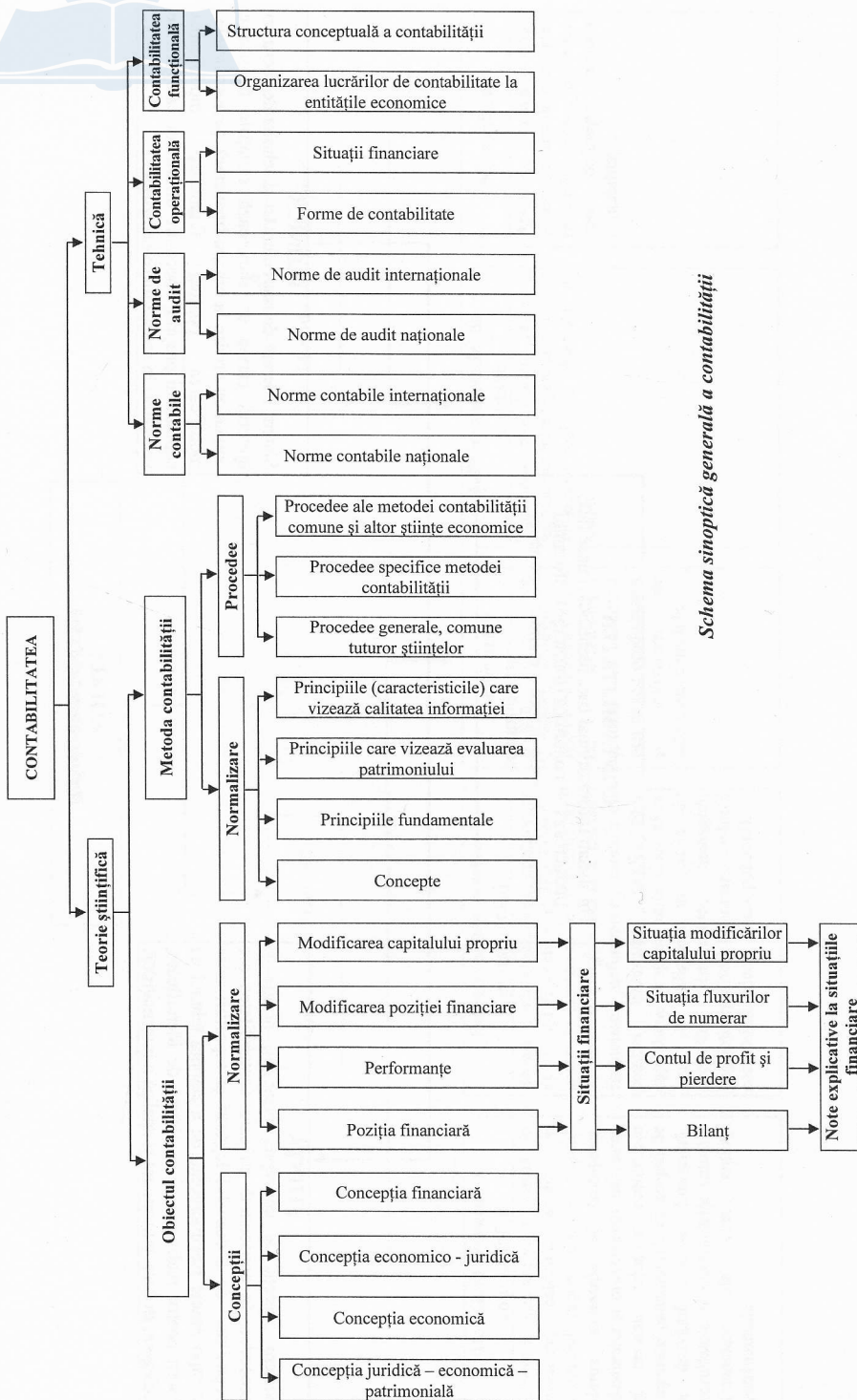
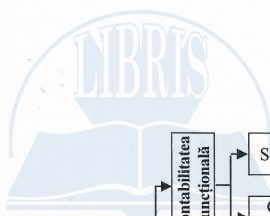

SECȚIUNEA I

TEORIE ȘI MODELARE A CONCEPTELOR ÎN CONTABILITATE¹

Pentru a realiza o prezentare mai accesibilă a conceptelor și legităților ce guvernează știința contabilității, autorii au adoptat tehnica grafică. Considerăm că prin aceasta, oferim o mai rapidă și sistematizată înțelegere și creăm posibilitatea celor ce lecturează să-și facă un bagaj de cunoștințe privind modul de conducere a contabilității.

¹ Unele din problemele prezentate în această secțiune se regăsesc publicate și în lucrarea: „*Ghid pentru înțelegerea contabilității armonizate cu Directivele Comunităților Economice Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate*” – Paraschivescu, M.D., Radu, F., Editura Moldavia, Bacău, 2002

Schema sinoptică generală a contabilității

CAPITOLUL 2

REFLECTAREA ECHILIBRULUI FINANCIAR AL ENTITĂȚII ECONOMICE

2.1. Modele și structuri ale indicatorilor privind echilibrul financiar

În sens general, prin *echilibru* se înțelege o stabilitate a unei situații, o armonie între elementele componente ale unui sistem, ceea ce în plan financiar implică armonizarea surselor financiare cu nevoile financiare ale entității.

Stabilirea echilibrului financiar permite efectuarea analizei financiare, respectiv a analizei statice (bazată pe bilanțul contabil, bilanțul financiar și funcțional) și a analizei dinamice (bazată pe tablourile de finanțare și de trezorerie), în scopul colectării și interpretării informațiilor financiar - contabile, necesare aprecierii sănătății financiare a entității.

2.1.1. Echilibrul static pe baza bilanțului contabil

În bilanțul contabil, construit pe baza conceptului „*de patrimoniu*”, starea de echilibru economico-financiar este reflectată prin egalitatea *Activ = Pasiv* (*Bunuri economice = Drepturi și Obligații*) ce exprimă, totodată, relația de echilibru contabil care se păstrează indiferent de întinderea mișcărilor de valori.

Dacă avem în vedere conceptul financiar pentru structurarea elementelor bilanțului contabil, ecuația de echilibru devine:

$$\text{Activ} = \text{Capitalurile proprii} + \text{Datorii}$$

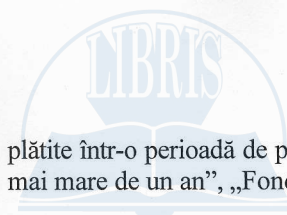
Valoarea capitalurilor proprii redă dimensiunea gradului de sănătate al entității, cu referire la menținerea capitalului fizic sau financiar.

Prezentarea bilanțului contabil nu este însă suficientă pentru a demara caracterizarea situației financiare, a rentabilității unei entități. În consecință, bilanțul contabil va fi reperlucrat în *bilanț financiar și funcțional*.

Totuși, bilanțul contabil este apropiat modelului de bilanț financiar, ceea ce facilitează analiza echilibrelor financiare, fără a mai fi necesare alte regrupări de posturi, cu mențiunea că ordinea de clasare a resurselor este inversată, datoriile pe termen scurt și lung fiind prezentate înaintea capitalurilor proprii¹.

Astfel, lecturând bilanțul contabil, putem identifica următorii indicatori, pe baza cărora, entitățile pot realiza calcule de analiză complete, ce determină *solvabilitatea, lichiditatea și rentabilitatea* acestora: „Datorii: sume care trebuie

¹ Petrescu, S., „*Diagnostic economic - financiar: metodologie, studii de caz*”, Editura Sedcom Libris, Iași, 2004, pag. 195

plătite într-o perioadă de până la un”, „Datorii: sume care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an”, „Fondul de rulment” și „Capitaluri permanente”.

2.1.2. Echilibrul static pe baza bilanțului financiar

Bilanțul financiar sau bilanțul de lichiditate-exigibilitate reprezintă instrumentul de lucru care are rol în²:

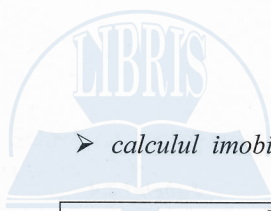
- **prezentarea** patrimoniului real al entității: posturile bilanțului financiar sunt evaluate, pe cât posibil, la valoarea lor venală;
- **măsurarea** echilibrului financiar între diferite grupe (mase) bilanțiere;
- **evaluarea**:
 - *lichidității bilanțului*, adică a capacității entității de a face față datoriilor de sub un an cu ajutorul activelor sale circulante de sub un an;
 - *solvabilității entității*, adică măsura în care activul este suficient pentru a acoperi toate datoriile.

A. Construcția bilanțului financiar

La elaborarea bilanțului financiar se au în vedere următoarele aspecte:

- *evaluarea activelor și pasivelor* după reguli economice, pentru obținerea unor informații financiare reale;
- *gruparea posturilor de activ potrivit criteriului de lichiditate* (capacitatea acestora de a se transforma, fără termen, în monedă dar și fără pierdere de valoare). Astfel, în activ se vor înscrie mai întâi elementele cele mai puțin lichide care rămân în entitate mai mult de un an, respectiv imobilizările, numite și *nevoi* sau *utilizări permanente*, urmate de activele circulante care rămân în entitate mai puțin de un an, motiv pentru care sunt numite *nevoi* sau *utilizări temporare*.
- *gruparea pasivelor în funcție de criteriul de exigibilitate* (însușirea lor de a deveni scadente la un anumit termen). Astfel, se vor înscrie mai întâi elementele exigibile de cel puțin un an, respectiv capitalurile proprii și datoriile pe termen lung, numite și *resurse permanente* sau *capitaluri permanente*, urmate de datoriile pe termen scurt, cu exigibilitatea sub un an, numite și *resurse temporare*.
- *calculul structurilor din bilanțul financiar* pe baza corectării elementelor din activul și pasivul bilanțului contabil:

² Cristea H., Talpoș I., Cosma D., „Gestiunea financiară a întreprinderii”, Editura Mirton, Timișoara, 1998, pag. 107

➤ *calculul immobilizărilor nete* (Tabelul 2.1.):

Tabelul 2.1.

IMOBILIZARI NETE	
•	Imobilizări necorporale
	- Cheltuieli de constituire
	- Cheltuieli de dezvoltare
	+ Prime de rambursare a obligațiunilor
	+ Cheltuieli în avans cu scadența mai mare de un an
•	Imobilizări corporale
•	Imobilizări financiare
	- Imobilizări financiare sub un an
	+ Creanțe mai mari de un an
	+ Investiții pe termen scurt mai mari de un an

Cheltuielile de constituire și cheltuielile de dezvoltare sunt considerate activ fictiv sau nonvalori și nu se cuprind în bilanțul financiar, iar în contrapartidă se diminuează capitalurile proprii.

➤ *calculul activelor circulante* (Tabelul 2.2.):

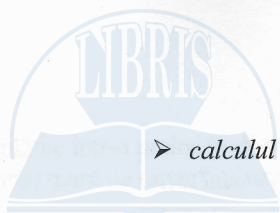
Tabelul 2.2.

ACTIVE CIRCULANTE	
•	Stocuri
	• Creanțe
	- Creanțe mai mari de un an
•	Investiții pe termen scurt
	- Investiții pe termen scurt mai mari de un an
	+ Imobilizări financiare sub un an
•	Disponibilități
•	Cheltuieli în avans cu scadența mai mică de un an

➤ *calculul capitalurilor permanente* (Tabelul 2.3.):

Tabelul 2.3.

CAPITALURI PERMANENTE	
•	Capitaluri proprii
•	Provizioane mai mari de un an
•	Datorii mai mari de un an
•	Venituri în avans cu scadența mai mare de un an

➤ *calculul datoriilor pe termen scurt (Tabelul 2.4.):*

Tabelul 2.4.

DATORII PE TERMEN SCURT
• Datorii mai mici de un an • Provizioane mai mici de un an • Venituri în avans cu scadența mai mică de un an

Schematic corespondența între activul contabil și activul financiar se prezintă astfel (Figura 2.1.):

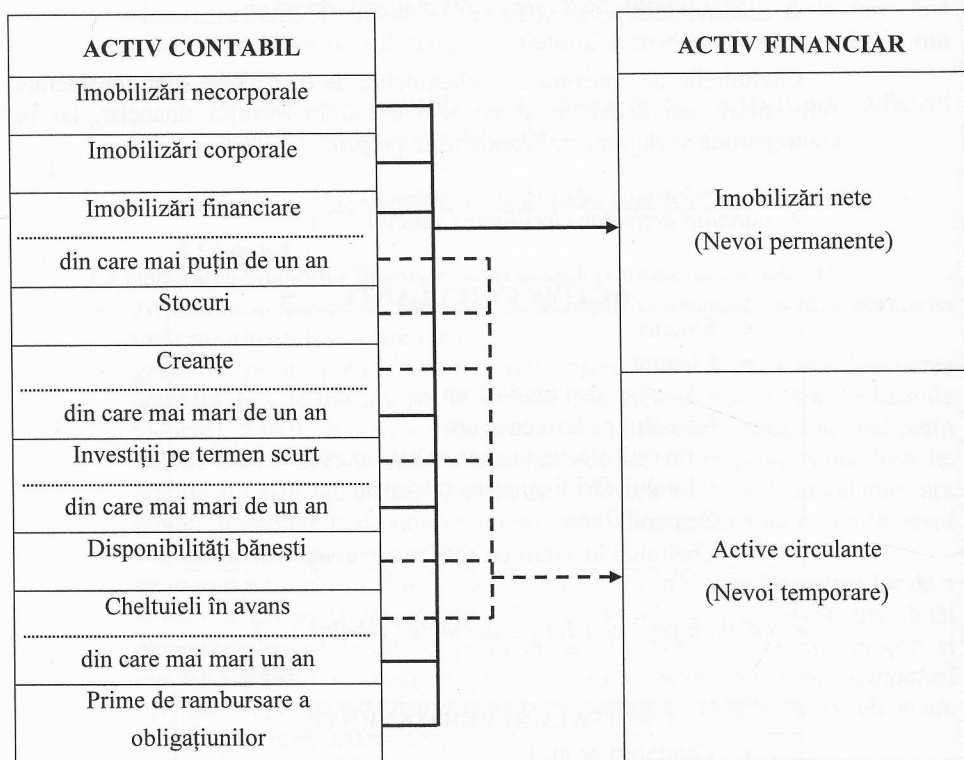
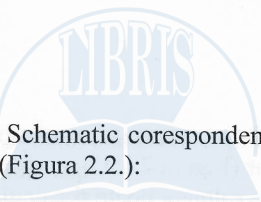

Figura 2.1. Reconvertia activului contabil în activ financiar

Schematic corespondența între pasivul contabil și pasivul financiar se prezintă astfel (Figura 2.2.):

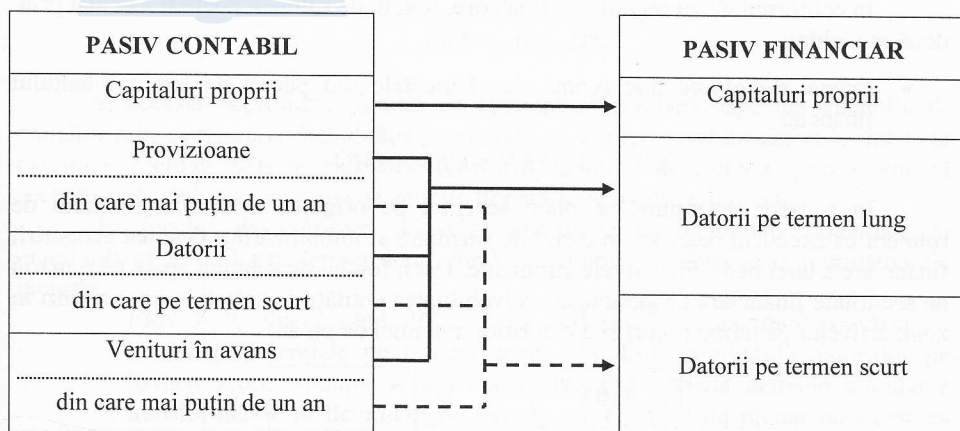

Figura 2.2. Reconversia pasivului contabil în pasiv financiar

Notă: În scopul construirii bilanțului financiar s-a folosit forma bilaterală (cont) a bilanțului contabil.

B. Indicatori de analiză a echilibrului financiar

a. Analiza pe orizontală a echilibrului financiar

Pornind de la un echilibru care trebuie să existe între durata unei nevoi de finanțat și durata unei resurse de finanțare corespunzătoare, bilanțul financiar cuprinde două părți care scot în evidență regulile principale ale finanțării:

- partea de sus, pentru care este valabilă regula nevoile permanente se finanțează din resurse permanente și reflectă echilibrul financiar pe termen lung;
- partea de jos, pentru care este valabilă regula nevoile temporare se finanțează din resurse temporare și reflectă echilibrul financiar pe termen scurt.

Aprecierea pe orizontală a echilibrului financiar se bazează pe următoarele instrumente: fondul de rulment, necesarul de fondul de rulment și trezoreria netă.

Fondul de rulment net (financiar)

Fondul de rulment net (FRN) reprezintă partea din capitalul permanent utilizată pentru finanțarea activelor circulante, impusă de diferențele dintre sumele de încasat și sumele de plătit, precum și de decalajul dintre termenul mediu de transformare a activelor circulante în lichidități și durata medie în care datoriile pe termen scurt devin exigibile³.

³ Ișfănescu, A., Robu, V., Hristea, A.M., Vasilescu, C., „Analiză economico - financiară”, Editura ASE, București, 2002, pag. 190